

Društvene norme i kulturni obrasci povezani s mafijom u SAD-u

Grgona, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:560457>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-11**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za sociologiju

IVAN GRGONA

Društvene norme i kulturni obrasci povezani s mafijom u SAD-u

Diplomski rad

Zagreb, rujan 2023.

SAŽETAK

Jedan od ciljeva ovog rada bio je ispitati koliko su različiti fenomeni pojave mafije u New Yorku i južnoj Italiji, te dali su iste okolnosti dovele do razvoja te organizacije u obje promatrane regije. Nadalje, ispitat će se razvoj mafije u oba slučaja, uz promatranje društvene i kulturne pozadine u obje države kroz sociološku leću. Uz čitanje stručne literature, došlo se do zaključka da je mafija u SAD-u je zadržala društvene norme poput koda šutnje, krvne zakletve i potpune odanosti svojih članova mafiji; dok je odbacila neke tradicije hijerarhije i operacije izvorne talijanske mafije, te je preuzela demokratski i kapitalistički duh srodan SAD-u. Osim toga, analizirali smo problem gubitka osobnog identiteta članova mafije, fenomen radikalizacije pojedinca i usporedili terorizam i organizirani kriminal. Također smo naznačili načine na koje društvene znanosti mogu doprinijeti razumijevanju i borbi protiv organiziranog kriminala, te smo na kraju promotrili kakav je status mafije u New York-u danas.

ABSTRACT

One of the goals of this paper is to examine how different are the phenomena of emergence of the mafia in New York and southern Italy, as well as to examine did the same circumstances contribute to the development of that organization in both of these regions. Furthermore, we will examine the development of the mafia in both cases, with an emphasis of observing social and cultural backgrounds of both countries through a sociological lens. By reading the literature, we came to a conclusion that mafia in the US kept some of the social norms like the code of silence, a blood oath and the complete loyalty of its members to the mafia, while discarding some of the traditional hierarchies and operations of the original Italian mafia, along with adopting a democratic and capitalistic spirit connected with the US. Besides that, we also analyzed the problem of losing a sense of self identity in mafia members, the phenomena of radicalization of the individual and we compared terrorism with organized crime. We also outlined ways in which social sciences can contribute to understanding and combating organised crime and in the end we've outlined what is the status of mafia in New York today.

SADRŽAJ

Sažetak / Abstract.....	2
Uvod	4
Ciljevi i svrha.....	4
Polazišta i hipoteze.....	4
Pojam mafije i organiziranog zločina.....	5
Društveni i kulturalni razlozi pojave mafije u Italiji.....	6
Dominacija mafije u Italiji i njen prelazak u SAD.....	10
Mafija u SAD-u.....	12
A) Struktura talijansko-američke mafije i osnutak pet “obitelji”	13
B) Hijerarhija mafije	15
Razotkrivanje mafije općoj javnosti – usporedba slučajeva Italije i SAD-a	18
A) Slučaj Tommasa Buscette u Italiji	18
B) Slučaj Apalachin sastanka i Joe Valachi-a u SAD-u.....	19
Metode sila zakona u sprječavanju mafije	20
Kolektivizam i tajnost – osnove mafijaškog identiteta	21
Pristup borbi protiv organiziranog kriminala uz pomoć društvenih znanosti	29
Današnji ostaci mafije.....	30
Zaključak.....	32
Izvori.....	33

UVOD

Ovaj diplomski rad bavit će se analizom mafije u Italiji i SAD-u, s naglaskom na elemente koji su doprinijeli pojavi i razvitka tog fenomena. Regija južne Italije promotrit će se kroz sociološku prizmu analiza društvenih uvjeta i civilne razvijenosti tog područja; dok će se u SAD-u promatrati transformacija izvorno talijanske mafije i njeno prilagođavanje društvenim okolnostima SAD-a. Osim toga, diskutirat će se o mentalitetu koji mafija kao zatvorena i tajna organizacija nameće svojim članovima, te o problemu nedostatka individualnog identiteta koji ona stvara. Također će se prokomentirati kontrast talijanske i talijansko-američke mafije, te normi i rituala koje članovi mafije slijede kako bi bili prihvaćeni. Na kraju će se naglasiti uloga i doprinos koju sociologija i druge društvene znanosti mogu dati boljem razumijevanju i suzbijanju organiziranog kriminala.

CILJEVI I SVRHA

Jedan od ciljeva ovog rada jest doprinijeti diskusiji analize organiziranog kriminala sa stajališta sociologije. Smatram da ima dosta povijesne, kriminalističke, te popularne literature koja senzacionalizira mafiju. No, smatram da postoji manjak literature sa stajališta sociologije i antropologije (još manje sa stajališta psihologije). Isto tako, jedan od ciljeva je bio ispitati koliko su različite pojave mafije u SAD-u i Italiji, te je li isti razlog doveo do prosperiteta tog fenomena na oba područja. Također se nastojalo stvoriti dublje razumijevanje identiteta člana mafije i njihovog mentaliteta, te osvijestiti da se mafiju ne treba romantizirati, kao što to često radi popularna kultura.

POLAZIŠTA I HIPOTEZE

Rad ispituje hipotezu jesu li su talijanski i američki tipovi mafije jednaki po svojoj konstituciji, te dali je način djelovanja koji je izrodio talijansku mafiju ostao isti kad je mafija prešla u SAD. Pretpostavlja se da je to istinito, da su obje grane mafije gotovo identične, jedino na drugom lokalitetu. Ispitivanje će se vršiti kritičkim čitanjem literature koja je vezana uz temu.

POJAM MAFIJE I ORGANIZIRANOG ZLOČINA

Ne zna se zasigurno kako je i od kuda mafija dobila svoj naziv, no postoji nekoliko teorija. Prva jest da je riječ "mafija" izvedena iz sicilijansko-arapskog slenga. Ono je navodno značilo djelovanje zaštitnika pred arogancijom moćnika (Raab, 2016: 14). "Na palermanskom dijalektu pridjev *mafioso* nekada je značio „lijep“, „odvažan“ i „samopouzdan“. Iako na početku nije imalo direktne poveznice s mafijom, kako je vrijeme odmicalo, *mafioso* postaje riječ koja označava čovjeka koji je dio mafije" (Dolinar, 2020). Vjerojatno je najveći razlog za popularizaciju riječi *mafiosi* predstava pod nazivom *I mafiusi di la Vicaria* ili „Mafijaši zatvora Vicaria“, koja se u počela prikazivati 1863. godine. *Mafiusi* su u predstavi bili banda domoljuba i zatvorenika koji su bili potlačeni, ali hrabri. Predstava je igrala diljem Italije i Sicilije, te je bila instrumentalna za širenje izraza Mafija i mafiosi diljem Italije (Raab, 2016: 15).

Finckenauer, J. (2007) se u svom radu fokusira na američku mafiju, iako je uočio kroz intervjue sa Rusima, Kinezima, Nijemci, Kanađanima, Meksikancima i drugima sličan obrazac ponašanja kao i u talijanskoj i talijansko-američkoj mafiji. Prevladavajući stav među Amerikancima odgovara stereotipu da je organizirani kriminal sinonim za ono što oni zamišljaju talijanska "mafija", što označava talijansku mafiju u Sjedinjenim Državama, poznatu i kao *La Cosa Nostra*. Povremeno se pozivaju na "pravu" talijansku mafiju u Italiji (osobito Siciliji), tzv. Rusku "mafiju", kineske bande ili trijade, ili kolumbijske i meksičke trgovce drogom. U svojoj nedavnoj knjizi o mafiji, Schneider (2003) opisuje sicilijanske mafije kao "poduzetničke, organizirane, oportunističke, agresivne i vrlo sposobne za nasilje" (str. 46). Ove karakteristike opisuju i mnoge druge kriminalce, bilo da djeluju organizirano ili neorganizirano. "Legitimirano kroz povelju mita i ideologije časti, ove uzajamne pomoći bratstva obvezuju svoje članove na „šutnju pred zakonom“, dok ih podupiru kroz sve odnose koje imaju s policijom, pravosuđem i zatvorima" (Schneider; 2003; 46–47).

Mnogi su znanstvenici i novinari iz raznih zemalja radili fenomenu mafije tijekom godina. Navest ću samo neke. Donald R. Cressey je 1967. Radio je kao konzultant za Radnu skupinu predsjedničke komisije za organizirani kriminal u SAD-u. Cressey se usredotočio

na organizirani kriminal u Sjedinjenim Državama, izjednačavajući ga u velikoj mjeri s mafijom ili *La Cosa Nostrum*. U svojem izvješću, Cressey je kritizirao ranije napore društvenih znanstvenika da definiraju organizirani kriminal, rekavši da ih ne ističe formalna i neformalna struktura, te da je potrebno obratiti pozornost na protupravne stavove koji dopuštaju sudjelovanje u "kontinuiranoj" ili "samoodržavajućoj" zavjeri. Organizirani kriminalci, prema Cresseyu, pokazuju određene stavove prema pravilima, sporazumima i shvaćanjima koji čine temelj kriminalne društvene strukture. Ova društvena struktura i stavovi razlikuju organizirane kriminalne skupine od drugih zločina i kriminalaca. Organizirani kriminal niti je jasno uočljiv empirijski fenomen, niti se slažemo oko toga što je njegova "bit" ili "priroda". Dapače, širok raspon ljudi, struktura, a i događaja su u različitim stupnjevima i kombinacijama obuhvaćeni ovim konceptom. Društveni se znanstvenici također moraju nositi s dvojnošću organiziranog kriminala kao aspekta društvene stvarnosti (von Lampe, u Duyne, von Lampe i Passas, 2002:191).

Jednostavan popis zločina ne govori nam mnogo o organiziranim zločinima. Zločine čine pojedinci, djelujući sami ili u grupama - skupinama koje su jedan od temeljnih gradivnih blokova organiziranog kriminala. Mnoge od tih grupa pokazuju hijerarhiju vlasti, podjelu rada i kontinuitet u djelovanju. Zločinačke organizacije su kriminalne mreže koje imaju te karakteristike. Bilo da je zločin počinio pojedinac ili zločinac, organizacija prema Finckenaer, J. (2007) dijelom ovisi o prirodi zločina. Neke zločine ne mogu počinuti ljudi koji djeluju sami, zbog njihove složenosti i prirode.

DRUŠTVENI I KULTURALNI RAZLOZI POJAVE MAFIJE U ITALIJI

Za razliku od slobodnijeg i demokratskijeg sjevera Italije, jug je još od dvanaestog stoljeća bio pod autokratskom vladavinom raznih naroda i tijekom narednih stoljeća. Normanski vladar Roger II., te njegov nasljednik Fridrih II. ujedinili su i ojačali južne regije Italije: Siciliju, Apuliju i Kalabriju. Vladajući autokratski i centralizirano, Sicilija je bila napredna i bogata država. "No, Jug je u svojim društvenim i političkim odnosima ostao i ostat će strogo autokratski (...) Njegove su konstitucije reafirmirale puna feudalna prava plemića i

proglasile “svetogrđem” propitivati vladareve odluke (Putnam: 1993, 133). Plemstvo juga Italije konstantno je kroz godine dobivalo veća prava i povlastice, dok je potpora građanstvu, institucijama i infrastrukturi blijedjela. Dok je u sjevernim pokrajinama Italije primjećen uspon samouprave (dotad neviđen u Europi) u kojem su građani uspjeli sudjelovati u donošenju zakona, jug se nije mijenjao po pitanju građanskih sloboda. U narednim stoljećima, feudalna monarhija i plemstvo iskorištavali su sloj kmetova, bez ulaganja u njih ili institucije države.

Zanimljivo je također primjetiti da su sedam civilnih regija južne Italije kojima su vladali normanski kraljevi bili najlošije razvijene regije u Italiji kod istraživanja provedenog u 1970-ima. “Do osamnaestoga stoljeća (...) u gradovima Juga moć plemstva ostala je najveća, s malo onog miješanja plemića i građana koje je bilo tako karakteristično za društvo na Sjeveru (ibid, 145). Broj stanovništva Juga bio je veći od srednje i sjeverne Italije, no postupak smanjenja utjecanja feudalizma bio je znatno manji nego na Sjeveru.

U Sjevernoj i Srednjoj Italiji od sredine srednjeg vijeka postojale su civilne tradicije međusobne pomoći među građanstvom, poput zadruga i cehova.

Obrisi stare komunalne republike na tom području dovele su do toga da se sve do devetnaestog stoljeća prenese tradicija uzajamne pomoći. U maloprije spomenutom istraživanju iz 1970-ih, uprave su te pokrajine bile najcivilnije. “Posve suprotno tomu, u jednom se izvještaju iz 1863. zaključuje da u Kalabriji, siromašnoj zemlji zatvorene u južnjačke tradicije autoritarne vlasti (i u 1970-ima osuđenoj na položaj najmanje civilne od svih regija), nije bilo udruženja ni uzajamne pomoći; svi su bili izolirani. Društvo održavaju samo prirodne građanske i vjerske spona; ali što se ekonomskih spona tiče, ne postoji ništa, nikakva solidarnost između obitelji ili između pojedinaca ili između njih i vlade” (ibid, 152). Nedostatak dijeljenog identiteta sa zajednicom stvorio je na Jugu osjećaj nepovjerenja, paranoje, sebičnosti i sumnjičavosti. Evidentno je da je dugogodišnja autokratska vlast imala trajni utjecaj na stanovništvo, čak i nakon ujedinjenja Italije sredinom 19. stoljeća.

Feudalni sustav je k tome samo odmogao ikakvim izgledima za stvaranjem smisla zajednice. Seljaci su se sukobljavali jedni s drugima kako bi dobili pravo na obradu dijela

zemlje, što je tada značilo razliku između zaposlenja i neimanja mogućnosti da se priskrbi za vlastitu egzistenciju i obitelj. Solidarnost i povjerenje nisu mogli cvati u okolišu koji je doveo stanovništvo nižeg i srednjeg sloja u okolnosti gdje se svatko mora boriti za svoju egzistenciju. “Ta kombinacija siromaštva i uzajamnog nepovjerenja kočila je horizontalnu solidarnost i jačala ono što je Banfield nazvao “amoralnim familizmom”. (...) Svatko je postao drukčiji od drugoga i našao se u još ogorčenijoj bitci za posao ili za mogućnost da obradi malo zemlje, te je stoga manje sudjelovao u klasnoj solidarnosti i životu kolektiva te se isključivo zanimao za vlastiti napredak i napredak svoje obitelji” (ibid, 153).

Edward Banfield autor je knjige “Moralna osnova nazadnog društva”, u kojoj je objavio svoje rezultate istraživanja društva u južnoj Italiji iz 1955. Primjetio je sebično okruženje, nepotizam te društvo koje je bilo spremno žrtvovati vlastito dobro jedino za boljitak vlastite obitelji. Zaključio je da je takvo stanje proizašlo iz nepovjerenja, zavisti i sumnje koju su stanovnici pokazali u odnosima jedni s drugima. Smatrao je da je to toga došlo zbog kulturalnih i povijesnih razloga. Stanovnici nisu imali socijalnog kapitala: navike, norme, stavove i mreže koje bi motivirale ljude da rade za opće dobro (Banfield, 1958).

Putnam zatim navodi kako je ovakvo stanje dovelo do pojave mafije. “Povjesničari, antropolozi i kriminolozi spore se o povijesnom nastanku, no većina se slaže da se temelji na tradicionalnim obrascima odnosa pokrovitelja i klijenta [ostavština iz feudalnog načina gospodarenja] i da se razvio kao odgovor na slabosti upravne i sudske strukture države te da je sa svoje strane oslabio autoritet tih struktura” (Putnam, 2003: 155). Stoljeća eksploatacije i zanemarivanja južnog dijela Italije dovela su do toga da se stanovništvo samo moglo osloniti na bande koje su u odnosu klijenta i pokrovitelja štitile stanovništvo i steklo njihovo povjerenje. Slabost države, kao i kultura nepovjerenja dovela je do nastanka mafije. Uz to, Savić navodi kako je razlog za pojavu mafije u Italiji “neučinkovito djelovanje državnog aparata u nerazvijenim i ruralnim područjima” (Savić, 2015: 41).

Selwyn Raab je dobro sažeo okolnosti i proces razvoja prvih mafijaških klanova. “Bez sigurnosti oslanjanja na to da javne institucije zaštite stanovništvo i njihovo vlasništvo, klanovi, koji su uglavnom živjeli na selu, oslanjali su se na tajnost, kompromis i osvetu

kako bi izvršili “privatnu pravdu” (Raab: 2016, 14). Tijekom narednih stoljeća, ovi klanovi su postali poznati pod imenom *mafija*. Isprva slabo organizirani i divlji, evoluirat će u velike bande sa složenom hijerarhijom te proširiti svoj utjecaj i na druge kontinente, posebno Sjevernu Ameriku.

Vraćajući se na Putnamovu analizu feudalističke Italije, beznade tog društva ostavlja dojam da je jedini izlaz bilo koristiti usluge mafije za samoočuvanje. “Unatoč mnogostrukim troškovima toga sustava – društvenim, ekonomskim, političkim, duševnim i moralnim – sa stajališta pojedinca uhvaćenog u zamku, nemoćnoga, u očajnoj anarhiji Mezzogiorna [juga Italije], teško se smatrati iracionalnim izabrati zaštitu mafioza” (Putnam, 2003: 156). Sudeći po navedenim društvenim uvjetima, ovakav okoliš zbilja i nalikuje na anarhiju – gdje najposobniji, najsnažniji i najmoćniji preživljavaju.

Gledajući izvana, ovakvo stanje gotovo nalikuje na rezultat društvenog eksperimenta. U vremenu beznada i nemoći, mafija je kao organizam s vremenom evoluirala i adaptirala se na društveno okruženje. U toj mjeri da, ne samo da je mafija naplaćivala zaštitu od krađe i od seoskih kriminalaca, te djelovala kao regionalni sudac i zakonik - već je iznuđivala je osobe i biznise da im mafija sama ne naudi. “Najspecifičnija djelatnost *mafiosa* sastoji se u proizvodnji i prodaji jedne vrlo osobite robe, neopipljive a opet neizostavne u većini ekonomskih transakcija. Umjesto da proizvode automobile, pivo, čavle i vijke ili pak knjige, oni proizvode i prodaju povjerenje” (ibid, 156). Boljeg proizvoda ili usluge od tog nema. U biznisu, povjerenje se smatra najvećim adutom; ono je garantiranje da će dobiti kvalitetu na koju ste navikli.

Putnam završava svoja razmišljanja o uzrocima mafije kratkim zaključkom: “Organizirani kriminal je organski element u obrascu horizontalnog nepovjerenja i vertikalnog izrabljivanja / ovisnosti koji je značajka kulture i društvene strukture Juga već najmanje jedno tisućljeće” (ibid, 157). Nakon čitanja Putnamovih zapisa, moje je mišljenje da ove okolnosti i događaji koje su se stoljećima odvijale na jugu Italije mogu koristiti i kao dobro upozorenje za naše i neko buduće doba. Lekcija koju ovdje možemo naučiti jest da je odsutstvo ne samo vertikalnog odnosa države sa narodom, već i odsutstvo horizontalne

suradnje među građanstvom stvorilo opasno tlo za razvoj nesigurnosti i panike. Funkcionalistička pespektiva u sociologiji naglašava način na koji su dijelovi društva strukturirani kako bi se u društvu očivala stabilnost (Schaeffer: 1989, 18). Po što vlada Juga nije uspostavila gotovo nikakvu civilnu tradiciju demokracije, niti ulaganja u institucije ili njihovo održavanje, to se negativno reflektiralo na narod. Narod koji za bolje nije znao, stoga nije niti imao šanse razviti međusuradnju i povjerenje zbog vertikalnog pritiska moćnika s vrha društvene hijerarhije. Po što vlast nije ulagala u narod niti kontrolirala moć plemstva, društvo nije moglo stabilno funkcionirati.

S druge strane, gledano kroz prizmu konfliktne teorije, razvoj nepovoljne situacije na Jugu lako se objašnjava klasnim konfliktom i eksploatacijom maksimalnog rada za najmanju nadnicu. Pojava mafije ovdje dobiva status nove adaptacije u društvu koja prije nije bila pristuna. Razvila se gotovo kao lijek za ranu povrijeđenog građanskog i seljačkog sloja. U društvenoj stratifikaciji, ispod sloja koji eksploatira i iznad sloja koji je eksploatiran, mafija se javila kao nova klasa koja je unijela vlastita pravila i način ophođenja; nije se pokoravala gornjem sloju niti je konstantno izrabljivala donju klasu. U metafori ekonomije, kao da je našla neispunjenu potrebu na tržištu i pokrila ju svojim uslugama.

DOMINACIJA MAFIJE U ITALIJI I NJEN PRELAZAK U SAD

Nakon devetnaestog stoljeća, s opadom feudalizma, *mafiosi* su se prilagodili novim postavkama u društvu. Putnam objašnjava da su se sada iste tebe osobe privatizirale i otvorile vlastite biznise, gdje će nastaviti svoje operacije na klijentelistički način. “Poput uobičajenoga klijentelizma koji je izražavala, mafija se brzo prilagodila novim institucijama talijanske države i neumoljivo preoblikovala načine djelovanja predstavničke demokracije kako bi bili u skladu s obrascima izrabljivanja i ovisnosti” (ibid, 157).

Nakon što je Sicilija postala dijelom nove talijanske države, mafija je ubrzo naučila kontrolirati lokalne glasače i stvorila je saveze s vodećim političkim strankama kojima je davala glasove koji im odgovaraju (Greer: 2006, 314).

“Postepeno je ojačala svoj položaj u vremenima kada je zakon bio mrtvo slovo na papiru i organizacije su imale veliku slobodu. Mafija je preuzela ubiranje poreza i provođenje zakona, a počela je nadzirati i financijski sustav na otoku” (Dolinar: 2020, 6).

Prelaskom mafije iz Italije u SAD, ona ubrzo *de facto* postaje prvim fenomenom organiziranog kriminala na tom kontinentu. Dva su razloga zašto se mafija inicijalno proširila u SAD. Prvi jest loše društveno i ekonomsko stanje juga Italije. Politika otvorenih vrata SAD-a kasnog devetnaestog i ranog dvadesetog stoljeća nagnala je i brojne talijane, kao i sve druge narode Europe u potragu za nove životne prilike preko Atlantika. Većina putnika bili su poštenu ljudi, no bilo je i onih koji su bili svjesni mafijaške tradicije. Također, za mafijaše niskog statusa koji traže bolje prilike ili za mafijaše koji bježe pred zakonom, bijeg je bila dobra opcija. Visoko rangirani gangsteri nisu imali interesa otići u SAD, jer su bili pri vrhu društvene ljestvice u Italiji. Ne bi imalo smisla napustiti svoju ugodnu poziciju i beneficije koje im pruža domovina (Raab: 2016, 19).

Drugi razlog za emigraciju mafije u SAD su politike Benitta Mussolinija. Znajući da mafija uživa veliki utjecaj u Italiji, Mussolini je dao totalitarističke policijske ovlasti svojim službenicima i tajnim agentima, te su progonili i pozatvarali mnoge mafijaše i lokalne šefove mafije. To je dalo čak i visoko rangiranim mafijašima razlog da daju petama vjetra i emigriraju u Novi svijet. Visoko pozicionirani mafijaši su se ili pridružili “neprijatelju” (Fašistička partija), ili kako sada znamo, emigrirali u Sjedinjene Države i osnovali bazu američke mafije. Neki od ozloglašnijih pojedinaca koji su u to vrijeme stigli u Sjedinjene Države bili su Carlos Gambino, Stefano Maggadino, Joe Profaci, Joe Magliocco, Mike Coppola i Salvatore Maranzano. Pridružili su se ranijim sicilijanskim došljacima, poput Joea Bonanna, 1915. i Lucky Luciana, 1907.g (McWeeney, 1987).

MAFIJA U SAD-U

Kada je talijanska mafija došla u SAD, dakako da nije bila jedina zločinačka skupina koja se istaknula na novom kontinentu. Na jugozapadu - gdje su utjecaj vlasti, kontrola zakona i

civilni razvitak bili na niskom nivou, razvilo se razbojništvo Divljeg Zapada. Dok se je u gradovima SAD-a pojavio fenomen uličnih bandi homogenog etničkog sastava koje su bile bazirane na teritoriju gradskih četvrti.

Savić (2015) smatra da je to zbog načina smještaja imigranata u gradove. “S obzirom na to da su se doseljenici u Ameriku najčešće doseljavali u četvrti u kojima su brojčano dominirali njihovi sunarodnjaci, taj je teritorijalni ključ uglavnom bio izjednačen s etničkim” (Savić, 2015: 51). Ovaj sistem ostao je tamo prisutan i danas, dok u Europi nije bio popularan jer su se tamošnje vlasti bolje nosile s problemom kriminala. Po što je SAD bio relativno nova država, nije još imao uspostavljenu zakonsku službu nadležnu nad svim saveznom državama, te njegov birokratski aparat nije bio razvijen kako bi se uspješno prilagođavao borbi protiv organiziranog kriminala. “Kako se proces centralizacije i profesionalizacije u SAD-u odvijao znatno drugačije u odnosu na većinu zemalja kontinentalne Europe, došlo je i do razlika do u sposobnosti policije da prve oblike organiziranog kriminala stavi pod kontrolu, odnosno spriječi njihovo jačanje i razvoj” (ibid, 52).

Mafija u Americi je svoju prvotnu popularnost doživjela u dvadesetim godinama 20. stoljeća. Za razliku od ilegalnih poslova kojima se bavila u Italiji, u SAD-u se bavila trgovinom droge, kontrolom nad prostitucijom, te kockom. Glavna posebnost mafije u SAD-u jest što je kombinirala izvorne tradicionalne obrasce sa novim okolnostima Amerike. “Svoj uspon američka *Cosa Nostra* može zahvaliti velikoj prilagodljivosti, odnosno činjenici da je uspješno pomirila način djelovanja svojstven američkim bandama s tradicionalnim elementima koji karakteriziraju matičnu organizaciju sa Sicilije” (ibid, 53). Dok su se držali koda šutnje, krvne zakletve te potpune odanosti kodu mafije, također su vodili svoju mafijašku obitelj kao biznis, te su surađivali i s kriminalnim suradnicima koji nisu bili talijani.

Primarni cilj je bila zarada, moć i utjecaj. Dok je mafija u Italiji u ranijem povijesnom periodu smatrana plemenitom organizacijom koja je štitila feudalno stanovništvo od terora vladajuće klase i utjerivala pravdu gdje nije bilo zakona; kada je došla u Ameriku, ona ubrzo postaje definicijom organiziranog kriminala. Mafijaške obitelji u Americi vode se

gotovo kao poduzeća, sa strogom hijerarhijom i zaradom kao primarnim ciljem i razlogom postojanja.

Uvjeti koji su izrodili mafiju u Italiji nisu bili prisutni u Americi: ekonomska nestašica, civilna nerazvijenost, loša infrastruktura te nebriga vlade za dobrobit stanovnika. Dolaskom u SAD, mafija je iz Italije pokupila i prenijela korisne elemente te ih kombinirala sa uvjetima u Americi – poput loše razvijenih antikriminalnih državnih i lokalnih tijela i većoj prilici za zaradom u kapitalističkom i individualističkom društvenom sustavu SAD-a.

Struktura talijansko-američke mafije i osnutak pet “obitelji”

Sociološki značajan događaj za razvoj mafije u SAD-u zbilo se u dvadesetim godinama prošlog stoljeća. Tada je došlo do generacijskog konflikta između tradicionalnih vođa bandi (koji su izravni sicilijanski emigranti) i mlađih vođa nove generacije *mafiosa* koji su bili rođeni u SAD-u. Do tog “mafijaškog rata” došlo je zbog neslaganja u vezi društvenih vrijednosti i načinu ilegalnih poslovanja. “Tradicionalisti” su odbijali raditi unosne poslove sa ircima i židovima, što je “modernistima” smetalo, koje je zanimao isključivo novac, a ne bezrazložno nasilje i držanje do dogmatičnih sicilijanskih stavova. Joe Masseria bio je vođa tradicionalista, a Salvatore Maranzano vođa moderne skupine. Maranzano je pobijedio i proglasio se šefom američke mafije (Raab: 2016, 26-28). On je 1931. godine osnovao pet velikih bandi organiziranog kriminala u New Yorku koje nazivamo “obiteljima”, koje djeluju sve do danas. Danas ih nazivamo Genovese, Gambino, Columbo, Lucchese i Bonnano (neke od njih su mijenjale imena kad bi im na vlast došao novi vođa).

Osim toga, također je odredio hijerarhiju unutar mafijaškog udruženja koje će i do danas vrijediti za svaku obitelj (Raab: 2016, 29). Njegovom suradniku i vođi jedne od pet obitelji, Lucky-u Lucianu, smetalo je pohlepno i autokratsko ponašanje Maranzana, pa ga je ubio. Nakon toga, Luciano je osnovao “komisiju”. Od tada je komisija najviše zapovijedačko tijelo u mafiji, a sastoji se od vođa svih obitelji. Rješavanje svih zajedničkih nesuglasica i donošenje velikih odluka donovi pet obitelji određuju na demokratski način na svojim sastancima (Raab: 2016, 33).

Svaka obitelj djeluje neovisno jedna od druge. Obitelj Genovese poznata je po trgovini drogom, dok su neke druge obitelji poput Gambino taj zločin kaznile smrću ako bi saznale da to rade njihovi članovi. Nadalje, obitelj Columbo poznata je po svojem “kratkim fitilju”, brutalnosti i nasilju, dok je obitelj Gambino suzdržana, te se češće bavi poslovnim prevarama, građevinarstvom i reketarenjem. Ovakve distinkcije uglavnom su odraz mentaliteta šefova, to jest “donova” koje ih vode.

Makar djeluju neovisno, obitelji bi trebala poštovati opće norme i zakone mafije koji su svim njenim članovima izrečeni tijekom procesa inicijacije u pojedinu obitelj. “Luciano je jasno naglasio da je članstvo u mafiji doživotna obveza; nije bilo pomoći ili davanja za otkaze i rane mirovine. Jedini način van jest u kutiji [lijesu]. Iako ne pisani dokument, kod je razjasnio vodeći princip mafije: preživljavanje svake obitelji i mafije na nacionalnoj razini zasjenjuje potrebe i sigurnost pojedinog mafijaša” (Raab: 2016, 32-33) (engleski prijevod).

U prvih nekoliko desetljeća svojeg djelovanja, američka mafija je u svoje članove inicirala isključivo muške osobe i to one koje su imale izravno talijansko podrijetlo preko oca i majke. Tek kasnije u vrijeme nakon Drugog svjetskog rata se to pravilo promijenilo, te je bilo dovoljno da samo majka ili otac imaju talijansko podrijetlo. Smatra se da je to bilo zato da steknu više članova i prošire svoje operacije i zaradu. Što se tiče vertikalne strukture mafijaškog lanca hijerarhije, ona nije puno drukčija od vojnih hijerarhija, gdje činovi iznad imaju veće ovlasti i autoritet su višem broju članova ispod njih.

Gledajući povijest ophođenja i provođenih zločina mafije u SAD-u, čini se da je američka mafija mekša i tolerantnija zato što je odrasla u pluralističkom okruženju New York-a. Od malena je bila je okružena sa ljudima različitih kultura, raznih religija i navika, te je s vremenom navikla s njima surađivati, dok su talijanski migranti navikli na nasilje i surovost loših uvjeta juga Italije, jer su tamo odrasli i oblikovali se kao osobe. Društvena klima Amerike i juga Italije krajem devetnaestog stoljeća bila je jako različita. To je također vjerojatno razlog zašto je i do danas talijanska mafija surovija od američke. Američka mafija od svojih nadređenih ima zabranu ubijanja policajaca i drugih predstavnika zakona. Isto tako je običaj ne koristiti bombe u mafijaškim sukobima. Također, u odmazdi ili prijetnji se ne ciljaju obitelj i bližnji kao mete mafijaša s kojima je mafija u sukobu.

Hijerarhija mafije

Suradnik (associate)

Mafija je surađivala s gangsterima drugih etniciteta, no te osobe nisu imala nikakvog utjecaja na organizaciju i operacionalizaciju mafije, te nisu bili inicirani u njihove redove, već se samo s njima poslovalo iz svrhe sebične koristi do koje mafija želi doći – novca ili moći. Samo osobe talijansko podrijetla mogle su biti promovirane u rangove mafije. Svaki eventualni član mafije počinje na istom, najnižem nivou koji dijeli s pripadnicima drugih etničkih podrijetla i nacionalnosti. Jedino što ih veže jest zajedničko sudjelovanje u određenom organiziranom zločinu čiji su dio. Služe gotovo kao mule koje obavljaju “prljav” posao (Raab: 2016, 8).

Taj najniži stupanj u hijerarhiji strukture mafije naziva se “suradnik” (eng. *associate*). Na tom nivou, kriminalac se svojim nadređenima (punopravnim članovima mafije) mora dokazati vrijednim. Suradnik ne pitaju zašto moraju nešto napraviti, već to samo naprave, nadajući se da će u budućnosti biti izabrani u redove mafije. Počeli bi na ulici kao utjerivači dugova, krađom robe, imovine ili bi se bavili nekim drugim uličnim poslom.

Vojnik (soldier)

Njima prvi nadređen ima titulu vojnika (eng. *soldier*). To je osoba talijanskog podrijetla koja je prošla inicijaciju te stekla povjerenje mafije svojom snalažljivošću i dokazivanjem u prošlim kriminalnim djelima. Osoba na tom nivou ima “imunitet” na ulici. Tko god se obračuna s članom mafije, može računati na to da će ga cijela kriminalna obitelj mafijaša progoniti. Kod njihova odijevanja postaje odijelo i kravata, te se počni družiti sa selektivnom grupom drugih iniciranih mafijaša; zalaze na ista mjesta i pohađaju iste sastanke. Sznaju značajno više informacija o svojim “kolegama”, nadređenima i o funkcioniranju mafije.

Kako se sve u mafiji vrti oko novca, utjecaja i moći; vojnik je isključivo izabran samo zato da doprinese mafiji na taj način. Brojni bivši dugogodišnji mafijaši tvrde da vojnik ima dvije uloge – zaraditi novac ili raditi prljave poslove za mafiju, poput nasilja. Da bi se

postalo vojnik, uvriježeno je mišljenje da se prvo mora počiniti ubojstvo, no to nije pravilo. Ako pripravnik, tj. suradnik pridonosi dovoljan iznos novca, biti će promoviran.

Vojnici također uživaju udjel zarade od kriminalnih aktivnosti koje su stekli suradnici ispod njih na hijerarhiji. Oni odgovaraju direktno njemu i od njega dobivaju zapovjedi. Joe Valachi, prvi član mafije koji je pred javnosti svjedočio o dotad tajnim činjenicama talijansko-američke mafije, tvrdi da vojnici u hijerarhiji mafije nisu dobivali plaću, već su se morali iskazati svojom snalažljivošću (Raab: 2016, 136). Vojnici nisu imali posao kao takav, već priliku. Mogli su biti reketari ili stručnjaci za pojedinu industriju. Što je vojnik uspješniji, to je veća šansa da će dalje biti promoviran. Da bi pripravnik postao vojnik, morao je biti preporučan od kapetana (eng. *capo*) ekipe za koju je radio. Također je trebao biti odobren od vođa svih pet mafijaških obitelji. (Raab: 2016, 4).

Nakon što je iniciran u pojedinu obitelj, vojnik može i promijeniti nadređenog za kojeg radi; ovisno o vojnikovom interesu, vještinama, poznanstvima ili lokaciji djelovanja. Bilo je i slučajeva gdje su vojnici prešli i u drugu mafijašku obitelj. Bivši mafijaš Samuel Gravano bio je isprva član Columbo obitelji, no posvađao se s vojnikom s kojim je surađivao, pa su šefovi obiju obitelji odlučili da pređe u Gambino obitelj (Maas: 1997, 65).

Kapetan (capo)

Osoba kojoj vojnik odgovara na poziciji iznad jest kapetan, (tal. *capo* ili *caporegime*). Oni su proveli godine u mafiji, smatraju se jako utjecajnim osobama u organizaciji, te odgovaraju direktno šefu svoje mafijaške obitelji. Svaki kapetan ispod sebe može imati i više desetina vojnika, od kojih svaki ispod sebe ima skupinu suradnika. Oni također uzimaju dio zarade koji zarade vojnici. No, kapetan također šalje dio svoje zarade šefu obitelji. Kapetani i vojnici mogu također biti specijalizirani za određenu poslovnu ili kriminalnu aktivnosti u kojoj se snalaze. Svaki kapetan djeluje zasebno od drugih, te imaju posebna naređenja od strane administracije obitelji. Oni su na neki način nadzornici i voditelji segmenta organiziranog kriminala kojim se pojedina mafijaška obitelj bavi.

Administracija

Čine ju tri člana: Don (vođa / šef), zamjenik dona, (eng. *underboss*) i savjetnik, (tal. *consigliere*). Kada don dođe na položaj čela mafijaške obitelji, osobno odabire druga dva člana administracije. Od kad je postojanje američke mafije razotkriveno u javnost 1960-ih, te je 1970-ih pojačan trud američke vlade da suzbije organizirani kriminal, administracija se kloni svakih vidljivih implikacija u svoju kriminalnu djelatnost. Udaljeni su od mjesta gdje njihovi podređeni obavljaju kriminalne djelatnosti.

Consigliere je “savjetnik u vezi obiteljskih pitanja i odnosa i prepirki sa drugim mafijaškim grupama” (Raab: 2016, 6) (engleski prijevod). On uživa donovo puno povjerenje i jedan je od rijetkih osoba koje mu se mogu suprotstaviti. U nekim slučajevima, savjetnik samo daje svoje savjete i preispituje planove dona; dok u drugim slučajevima savjetnici imaju aktivniju ulogu i direktno sudjeluju u poslovima mafije.

Underboss je zamjenik vođe obitelji koji uživa moć skoro kao i don. On je drugi po redu koji izdaje zapovijedi, te asistira u dnevnim poslovima obitelji (ibid). Osoba je koju bi trebali poštovati svi kapetani. Ako je don u nemogućnosti sudjelovati na sastancima, ako je u bježanju ili skrivanju pred zakonom, te ako je u zatvoru – zamjenik daje ovlasti u njegovo ime.

Don je vrhovni vođa mafijaške obitelji i sve važne odluke se odobravaju ili ne odobravaju kroz njega. On nadgleda cijelu operaciju obitelji i trebao bi biti obaviješten i svjestan svih događanja i operacija koje se provode u obitelji. Ima apsolutnu moć nad svakim članom svoje obitelji.

RAZOTKRIVANJE MAFIJE OPĆOJ JAVNOSTI – USPOREDBA SLUČAJEVA ITALIJE I SAD-A

Autor knjige “The Origin of Organized Crime in America: The New York City Mafia, 1891-1931”, David Critchley ističe da je novac jedini faktor koji ujedinjuje različite mafijaške obitelji u suradnju. Članovi iz različitih kriminalnih udruženja, tj. “obitelji”, u pravilu ne provode slobodno vrijeme zajedno, ne surađuju zajedno na zločinima - osim ako im oni ne stječu profit. Drže se uz svoju bandu, poštuju hijerarhiju i kod šutnje je obavezan. “U velikim gradovima na sjeveroistoku SAD – New York-a, Buffalo-a i Philadelphie; ističu se slični oblici organizacije, načini rješavanja sukoba i oblika inicijacije – što sugerira da se radi o zajedničkom povijesnom korijenu ovih običaja iz Sicilije. U drugim regijama SAD-a, ovaj “sicilijanski efekt” bio je slabiji” (Critchley, 2008: 2) (engleski prijevod). Makar disperzirane na šire regiju sjeveroistoka SAD-a, mafija slijedi iste rituale, hijerarhije i obrasce ponašanja. No, svaka mafijaška obitelj većinski djeluje zasebno.

Slučaj Tommasa Buscette u Italiji

U sferi izvorne mafije u Italiji, tek je 1984. pred zakonom utvrđeno da mafija postoji. Tada je tadašnji mafijaški vođa Tommaso Buscetta dao iscrpno svjedočenje o nekoliko moćnih “Cosa Nostra” (“Naša stvar” – sinonim za mafiju) sindikata kojem su on i drugi kriminalci pripadali. Bilo je to najveće suđenje u povijesti mafije. Critchley dalje navodi da su “naredna svjedočenja surađujućih sicilijanskih svjedoka potvrdila Buscettine opise, koji su također odgovarali podacima godinama ranije izdanim u SAD-u” (ibid.).

Začudo, Buscetta je opisao istu piramidalnu strukturu mafije koju je i Joe Valachi (prvi američki defektor) opisao u svom iskazu 20 godina ranije. Rekao je i da talijanska mafija ima svoju komisiju, iz čega možemo zaključiti da je i američka mafija imala utjecaja na talijansku, što je veliko otkriće (Dickie, 2007: xix).

“Do tada se u Italiji smatralo da je mafija “stanje uma”, naspram strukturiranog seta organizacija...” (Critchley, 2008: 3) (engleski prijevod); drugim riječima, mafijom se smatralo uvriježen način razmišljanja koji se provlači kroz narod, predajom i tradicijom –

mentalitetom. Moderni autori pobijaju tu teoriju, koristeći se ispovijestima kriminalaca i svjedočenjima. Nije prihvatljivo smatrati da svi sicilijanci ili talijani dijele “mafijaški” sistem razmišljanja; ono je smatrano stereotipom i rasizmom. Samo zato što postoji tradicija mafije u Italiji, ne možemo devijantno ponašanje ili mentalitet svesti na cijelu populaciju. Italija je vjerojatno imala romantizirani pogled na mafiju iz doba 19.st. kada se je mafiju donekle shvaćalo kao revolucionarnu organizaciju koja brani svoje sunarodnjake od autokratskog plemstva i vladara.

Slučaj Apalachin sastanka i Joe Valachi-a u SAD-u

Što se tiče SAD-a, sve do 1957. nije se smatralo da je mafija organizirana kriminalna organizacija koja ima hijerarhiju, rituale i strukturu; već da se radi o rascjepkanim bandama koje uglavnom trguju drogom. Djelomično prihvaćena glasina u javnosti jest da je mafija u svojem vlasništvu imala kompromitirajuće fotografije J. Edgara Hoovera, pa je to Hoovera držalo da ne prizna da je mafija aktivna prijetnja na nacionalnom nivou tijekom pedesetih godina prošlog stoljeća. No, nikad nije potvrđeno da su fotografije postojale. Vjerojatnijim razlogom se smatra da se Hoover htio fokusirati na hladni rat i borbu protiv komunista. Nadalje, možda je mafiju smatrao problemom lokalne policije i FBI tada nije znao da se radi o mreži organiziranog zločina na nacionalnom nivou.

Tvrdnja da je mafija prijetnja nacionalnoj sigurnosti u SAD-u bila je tema koje je ponekad bila aktualna, no za to nije bilo dokaza. Tek je otkriće velikog sastanka moćnika mafije 1957. u gradu Apalachin (savezna država New York) uvjerilo FBI i policiju da postoji nekoliko regionalnih mafijaških formacija, te da postoji “komisija”. Boissoneault u svom članku piše: “Posljedice otkrića uhićenja u Apalachinu dovele su do toga da ministarstvo pravosuđa promjeni svoje politike, te se dokazalo američkoj javnosti da je mafija, koju je FBI uporno negirao, postojala. Uhićene osobe koje su desetljećima gradile svoje legalne poslove, otkriveno je da su se bavile reketarenjem, lihvarstvom, prodajom droge, te podmićivanjem javnih službenika” (engleski prijevod) (Boissoneault, 2017).

Nakon toga, drugim najvećim korakom prema rasvjetljavanju fenomena mafije smatraju se iskazi Joea Valachia 1963. godine. On je bio prvi vladini svjedok koji je pripadao američkoj mafiji – točnije, bio je “vojnici” u obitelji Genovese. Bio je prvi pripadnik mafije koji je njeno postojanje priznao u javnosti. Njegovo svjedočenje potvrdilo je pretpostavke policije o mafiji iz 1950-ih. (Critchley, 2008: 3.) Uvjeren da ga njegova mafijaška obitelj želi ubiti, te u nadi da bi smanjio dugu zatvorsku kaznu, Joe Valachi je pred američkom javnosti iscrpno svjedočio o svojih 30 godina službe u newyorškoj mafiji. “On je prvi koji je potvrdio postojanje pet obitelji u New Yorku; imena njihovih vođa; organizacijsku strukturu mafije; tajnu “krvnu” prisegu; te je objasnio značaj “omerta” zavjeta (engleski prijevod, Raab: 2016, 135). Također je prvi koji je rekao kako mafija naziva samu sebe, *La Cosa Nostra* – u prijevodu “naša stvar”, te je otkrio da postoje i druge obitelji diljem SAD-a. Dotadašnje mišljenje javnosti i snaga zakona da je mafija bila neorganizirana skupina bandi koja djeluje na lokalnom nivou očito je bilo krivo.

METODE SILA ZAKONA U SPRJEČAVANJU MAFIJE

Na temelju dotadašnjih podataka koje je vlada SAD-a imala o mafiji, gradila je svoj pristup ka najoptimalnijem suzbijanju organiziranog kriminala. To je 1970. dovelo do jednog od najvećih udaraca na mafiju, a to je uvođenje RICO (Racketeer Influenced and Corrupt Organizations act) zakona, tj. zakona o suzbijanju korupcije i organiziranog kriminala. Pomoću njega, prvi puta se uspjelo povezati šefa kriminalne organizacije sa izravnim počiniteljem kriminalnog djela. Isto tako, nije se nužno trebalo uhvatiti nekoga u činu počinjenja zločina da bi ga se povezalno s mafijom. Najviše se isprva koristio u kasnim sedamdesetim godinama prošlog stoljeća, te u “komisijskom suđenju” - kada se sredinom 1980-ih sudilo petoro glava njujorških mafijaških obitelji. RICO zakon također je omogućio da se oduzme imovina osumnjičenima i da se ugase njihova poslovanja. Prije ovog zakona, čak ako bi se šef uhitio i osudio, osoba ispod njega u hijerarhiji bi ga zamijenila. Također, dvije godine prije RICO-a, donesen je zakon koji snagama zakona omogućuje tajnih mikrofona “wiretaps” u svrhu protjerivanja članova organiziranog kriminala. Do tada su bili isključivo korišteni u vojsci i špijunaži (Maas: 1997, 158).

Upravo su taj zakon i povećane zatvorske kazne za trgovinu drogom dovele do najvećeg oslabljenja njujorške mafije sredinom 1980-ih godina, te se do danas nije vratila u punu snagu. Sve suvremeniji načini praćenja i nadziranja od strane vladinih istražitelja te napretka tehnologije samo su omogućili lukavosti i sposobnosti članova organiziranog kriminala u suvremeno doba.

KOLEKTIVIZAM I TAJNOST – OSNOVE MAFIJAŠKOG IDENTITETA

Mafija u svoje članove usađuje kolektivni mentalitet, neupitan autoritet, te kod šutnje koji je kažnjiv smrću. Još od začetaka organizirane mafije u americi, 1931. “Luciano je uvidio praktičnu mudrost u tradicionalnom sicilijanskom oslanjanju na *omertu* (kod šutnje), apsolutnu odanost obitelji i u mnogim drugim pravilima i mjerama sigurnosti koje je Maranzano sugerirao da se spriječi prodiranje agenata za provođenje zakona (Raab: 2016, 32) (engleski prijevod). Mafija ove dogme usađuje u svoje članove kako bi održala cijelu organizaciju mafije na životu.

Do pojave pojedinih tradicionalnih obilježja mafije poput koda šutnje (*omerta*) i krvne osvete došlo je zato što su te norme bile već prisutne prije nego se mafija razvila. Savić ističe da su ovi modeli ponašanja bili karakteristika ljudi pojedinih područja Italije. “Društvena sredina u kojoj je mafija nastala ima određena obilježja koja su ujedno postala prepoznatljive značajke mafije, iako se zapravo radi o općim karakteristikama načina života ljudi pojedinih područja (Savić, 2015: 43). Ova obilježja su naraštajima duboko ukorijenjena, te nadvladavaju zakone koji su bili aktualni u određenom povijesnom periodu.

Nadalje, Savić navodi da su ljudi bili odgajani da razmirice rješavaju privatno, među sobom i unutar obitelji. U okolnostima beznađa i anomalije koji su bili odlike juga Italije, osoba se samo mogla osloniti na obitelj i bližnje. “U takvim uvjetima, obitelj je bila okosnica života, jedino se članovima obitelji moglo vjerovati, a da bi se moglo uspješnije djelovati na široj društvenoj razini stvarao se krug kumova i prijatelja” (ibid). Na ovom sustavu

izgrađen je suodnos usluga i protuusluga po kojima je mafija u Italiji bila poznata. Mafijaši bi pomogli riješiti nečiji problem, no u skorijoj ili dalekoj budućnosti zahtjevat će i uslugu zauzvrat.

Samuel Gravano, *underboss* u obitelji Gambino, u svojoj biografiji navodi da mu je nakon njegove inicijacije u mafiju, šef obitelji Paul Castellano rekao da poziv od šefa dolazi prije svega drugoga u životu: “Rekao je da Bog ne postoji. Nemamo vjernost prema nijednoj državi. Naša primarna obitelj, žene i djeca, su nam sekundarni...Kad god si pozvan od strane šefa obitelji, moraš doći. Ako ti dijete umire i ima samo dvadeset minuta života, ako te ja pozovem, doći ćeš. Inače ćeš biti ubijen... Ja sam otac ove obitelji. Ja sam tvoj Bog.” (Maas 1997: 87) (engleski prijevod). Kao poveznicu s nazivom za mafiju kao “obitelji”, Gravano navodi odnos između iniciranog člana (vojnika) i njemu prvo nadređenog (kapetana): “rekao nam je da je čovjek kojeg odgovaramo naš kapetan. On je bio naš direktan otac. Sve smo radili s njime. Sve provjeravaš s njime. Ne možeš ubiti, osim ako nemaš odobrenje od obitelji. Ne trčiš šefu. ideš svom kapetanu. On će zatim otići administraciji obitelji” (ibid).

U svojem članku “Identity, Therapy, and Womanhood: Humanity in the Mafia”, Grace Anzalone navodi da sam naziv talijanske i talijansko-američke podcrtava da su kolektivizam i tajnost srž mafije. *La Cosa Nostra* se prevodi kao “naša stvar”. Tvrdi da je upravo to ono što je drži na okupu (Anzalone, 2023).

Kolektivizam kao mreža suradnje, sistema nagrađivanja (u smislu promaknuća) i stjecanja reputacije. U praksi se manifestira kao sistem međusobnog pomaganja među mafijašima, tribalnim odnosima (na način “mi i oni”), te razlikovanjem iniciranih i neiniciranih članova.

Gravano je istaknuo da je sam sistem upoznavanja s članovima mafije prvi put primjetio neposredno nakon što je bio iniciran. Kad god ga je u prošlosti njegov kapetan upoznao s drugim članovima mafije, rekao bi “ovo je moj prijatelj”. Čak kada su ga drugi članovi pitali “Sammy je naš prijatelj?”, kapetan bi rekao “ne, on je moj prijatelj”. Tek nakon inicijacije, njegov kapetan ga je drugim mafijašima predstavio kao “našeg prijatelja” (Maas, 1997: 88). Ovo je potpuno nevin i tajni način prepoznavanja i članova i nečlanova

mafije, ali je jasan i nedvosmislen. Tek nakon što jedan član utvrdi da je osoba ili društvo oko njega član mafije, može krenuti pričati o detaljima kriminalnog života.

Nadalje, Gravano kaže da mu je kapetan također naglasio: “Prije nego što nekoga upoznaš sa jednim od naših članova, moraš unaprijed znati da je ta osoba također član mafije. Isto tako, ne možeš se sam otići upoznati sa drugim članom mafije, već vas treći član mora međusobno upoznati. (...) Ne smijemo nikada prekinuti taj krug. Ako saznaju da si ga prekinuo, ubit će te.” (Ibid: 89). Po što je mafija strogo hijerarhijski organizirana i centralizirana, bitno je da svaki član zna svoje mjesto i tko radi za koga, te na kojoj poziciji je u hijerarhiji. Ovim načinom međusobnog upoznavanja smanjuje se šansa od infiltracije sila zakona ili neiniciranih osoba među redove talijansko-američke mafije. Joe Valachi dao je svjedočenje javnosti o istoj formi postupka inicijacije u talijansko-američku mafiju.

Vezano za temu kolektivizma u mafiji, Anzalone tvrdi da “taj kulturalni okoliš i set društvenih normi ultimativno služi da bi se stekao novac, moć i sigurnost za grupu”. Nadalje navodi povijesne razloge za razloge tajnosti u mafiji: “Po što je La Cosa Nostra zaživjela kao alternativni sistem pravde okrenut prema tiraničkoj Sicilijanskoj vladavini, stavlja veliki naglasak na tajnost i tišinu, te je nepovjerljiva prema svakom obliku autoriteta” (Anzalone, 2023). Zato nije ni čudo da je u prosperitetnom SAD-u zaživjela ovakva organizacija koja toliko vrednuje kolektivizam, tajnost, odanost kažnjivu smrću, te u svoje redove uzima isključivo osobe iste etničke i kulturalne pripadnosti. U doba siromaštva i nesigurnosti talijanskih emigranata u SAD-u krajem devetnaestog i početkom dvadesetog stoljeća pogotovo, neki su krenuli ovom rutom naspram, drugih “običnih” poslova u to vrijeme.

Pošto je osoba iz mafijaških krugova za mafiju vezana uz različite kontekste – privatne i poslovne, pritisak života u mafiji zasigurno ostavlja veliki trag na samopercepciju tih osoba te njihovog osobnog mentaliteta. Identitet pojedinog člana mafije stoga nužno postaje gotovo neodvojiv od kolektivnog identiteta skupine kojoj on pripada. On svoje čežnje, nastojanja i nade pronalazi i ostvaruje u suživotu s pojedincima skupine organiziranog kriminala kojoj pripada. Stoga, samoidentificiranje s mafijaškom obitelji postaje neizbježno. Pogotovo ako uzmemo u obzir da posao mafijaša nikad nije stao. Ako se nije

radilo na izravno ilegalnom djelu (koji su zapravo rizična djela koja se izvode kratko u kratko vrijeme, ali dugo planiraju), mafijaši su uglavnom čekali da ih se pozove na dužnost, vozili su svoje nadređene uokolo, ili nadgledali određen teritorij. Drugim riječima, to nije bio posao od 8 ujutro do 4 popodne, već je osoba tog miljea uvijek trebala biti spremna da ju se pozove na dužnost.

Ulazeći dublje u psihu i fenomen identiteta člana mafije, moramo se zapitati kako osoba sebi iz dana u dan i iz godine u godinu opravdava kriminalna i nemoralna djela koja čini i svjedoči. Članovi Cosa Nostre su neodvojivi od konteksta mafijaške obitelji kojoj pripadaju, te ta grupna identifikacija postaje nezamjenjiv dio njihova identiteta. Anzalone u svojem članku o identitetu i "čovječnosti" u mafiji navodi da "iako ovaj snažni grupni identitet inicijalno daje racionalizaciju osobama koje rade kriminalna djela, taj mehanizam također pomaže samoj mafiji. (...) Po što kriminalac ne uspijeva dobiti osjećaj vrijednosti u privatnom životu, članovi mafije se na nju potpuno oslanjaju da dobe socijalnu i psihološku potporu"(ibid.)

Ovo je jasan primjer naoko nevidljivog načina na koji mafija manipulira svoje članove. Individualnost se suzbija, ismijava i u najgorim slučajevima kažnjava smrću. Odnosi su hijerarhijski i niže rangirani gangster ne može izraziti neslaganje.

POSTUPAK I PROCES RADIKALIZACIJE

Durkheim (1897/1951: 253) je u svom istraživanju sugerirao da anomija može potaknuti nasilje i sve veće „natjecanje” u borbi za zadovoljenjem osobnih želja. Drugim riječima, ne samo da anomija stimulira osjećaje nesretnosti i ljutnje, ona također podiže razinu natjecanja i može navesti neke ljude na nasilje kao način da osiguraju prednost nad svojim konkurentima. Durkheim to nije elaborirao, ali predstavlja još jednu točku koju njegova teorija anomičnog samoubojstva može presijecati s njegovom teorijom anomične podjele rada. Definiira pojmove:

1) „anomija kao neadekvatna regulacija želja koja potiče natjecanje,

2) anomija kao neadekvatna regulacija interakcija između društvenih jedinica koja omogućuje konkurenciji da djeluje s malo ili bez ikakve kontrole” (Durkheim, 1902/1984).

S neograničenim željama, ljudi jednostavno neće imati raspoloživa sredstva da ih zadovolje. Nakon što su iscrpili legitimna sredstva koja su im dostupna, mogu pribjeći nelegitimnim sredstvima kao dijelom njihovih nastojanja da zadovolje svoje želje i potrebe. Na taj način anomija 1* može objasniti širok raspon imovinskih prekršaja, od sitnih radnji do krađe u trgovinama radi razrade korporativnih prijevара i velike štete okolišu.

Pored toga, Durkheim (1897/1951, str. 253) je sugerirao da anomija 1* također ima tendenciju zamagljivanja društvene klasne razlike i potiče više "natjecanja". Takvo natjecanje može izazvati još veći imovinski kriminal, čime se proširuje Durkheimova teorija o anomiji 1* kao djelovanju izvan „tipičnih” imovinskih zločina niže i radne klase na imovinske prijestupe srednje i više klase — to jest na bijele ovratnike imovinskih delikata. Durkheim (1902/1984) je također sugerirao da je anomija važan uzrok štetnog ponašanja u poslovnom svijetu. Primijetio je da u ekonomskoj sferi društvenog života „profesionalna etika postoji samo u vrlo rudimentarnom stanju”, pozivajući se pritom na "pravnu i moralnu anomiju" industrijskih ekonomija kasnog devetnaestog stoljeća, Durkheim komentira: „Oni postupci za koje se najviše krivi, toliko se često opravdavaju uspjehom da je granica između dopuštenog i zabranjenog, između onoga što je pravedno i onoga što je nepravedno više nije fiksirano na bilo koji način, ali čini se da ga pojedinci mogu mijenjati na gotovo proizvoljan način. Tako nejasan moral, tako nedosljedan, ne može predstavljati nikakvu disciplinu...To je ovo stanje anomije koje se mora pripisati sukobima koji se stalno ponavljaju“.

Za početak, moguće je pretpostaviti da anomija 2*, kao izvor ekonomskih poremećaja, stvara uvjete koji navode neke ljude da postanu nasilni. Anomična podjela rada, kao što je ranije navedeno, može rezultirati visokim stopama nezaposlenosti i stanja očaja kod ljudi. Što je još važnije, može rezultirati anomijom 1*. Za Durkheima, najviše rasprava o odnosu između anomije i nasilnog zločina usredotočene su na anomiju 1*. Durkheimov rad pruža fragmentiranu i nepotpunu teoriju uzročnosti zločina. Njegovi pogledi na anomiju, uz nekoliko malih elaboracija, nude samo djelomično objašnjenje imovinskog kriminala, nasilnog kriminala i "maloljetničkog kriminala". Durkheim je

implicirao i eksplicitno izjavio da je i nekoliko drugih čimbenika uzročno povezano s kriminalom. Ti čimbenici uključuju: opseg u kojem društvo pati iz prisilne podjele rada; stupanj u kojem kolektivna svijest dominira kolektivizmom ili, obrnuto, moralnim individualizmom; intenzitetom egoistične struje (osobito u kombinaciji s anomijom; vrste prilika za kriminal koji su dostupni ljudima u različitim društvenim položajima; i obilježja spola i dobi. Drugim riječima, unatoč višestrukim načinima na koje anomija može pridonijeti zločinu, to nije jedini uzrok zločina u Durkheimovom kriminološkom diskursu.

POVEZNICE TERORIZMA I ORGANIZIRANOG KRIMINALA

Terorizam i kriminal općenito ostaju i danas predmet mnogih interdisciplinarnih istraživanja, te je nemoguće da postoje u teoretskom vakuumu, baš kao što je zabluda sugerirati da su sfere kriminala i terora potpuno odvojene u stvarnom životu. A ipak najvećim dijelom ove se dvije teme proučavaju odvojeno jedna od druge, što rezultira pretjerano umjetnim granicama koje mogu ograničiti razumijevanje načina na koji se preklapaju. Ispitivanje sličnosti i razlike između terorizma i kriminala omogućava procjenu kako njih dvoje međusobno djeluju i također osvjetljuju načine na koje kroz jednu vrstu kriminala možemo više naučiti o drugoj. Konkretno, proučavanje terorizma može mnogo naučiti iz kriminologije.

Mullins (2009) tvrdi da su teroristi najčešće uspoređivani s organiziranim kriminalom u smislu aktivnosti. Jednako tako, drugi oblici zločina također pokazuju dovoljno sličnosti terorističkom ponašanju na određenim dimenzijama koje zahtijevaju sustavniju usporedbu. Na primjer, opisuje brojne "jedinstvene" značajke zločina iz mržnje koje pokazuju nevjerojatnu sličnost s terorističkim djelima.

To uključuje negativne stereotipe o žrtvama i simboličko ciljanje na žrtve; kao i psihološke ciljeve i utjecaj nasilja, često s negativnim reperkusijama na odnose među različitim segmentima društva. Osim toga, zločin iz mržnje, poput terorizma, u velikoj je mjeri grupni fenomen i tipičan profil počinitelja odgovara sljedećem: muškarac, između 14 i 24 godine, bez prethodne kriminalne evidencije, niti osiromašen niti nezaposlen.

Identifikacija različite vrste kriminalaca i terorista unutar ovih specifičnijih uzoraka - na primjer, na temelju uloga koje obavlja ili društvenog položaja unutar mreže, može povećati razumijevanje o tome tko što radi. Osim toga, vrijedi napomenuti da čak i unutar iste vrste terorizma postoje značajne demografske varijacije prema geografskoj regiji tijekom vremena. U slučaju islamističkog terorizma socioekonomski status i prosječna dob čini se da se postupno smanjuje dok količina uobičajenog kriminala raste. Ovo doista može pokazati organizacijsku prilagodbu kako bi se financijski preživjelo. No, ono što je možda još važniji dokaz može biti sve veća dostupnost stvaranja ekstremista, točnije “delinkventnog radikalizma” na Zapadu, koji se odražava u sve više sličnih kriminalno-terorističkih profila i ukazuje na zajedničke putove u obje vrste aktivnosti.

Lafree i Freilich (2016) u svojoj knjizi *The Handbook of the Criminology of Terrorism* fokus stavljaju na terorizam, no iste odrednice se mogu primijeniti i na mafiju. Terorizam se obično razlikuje od drugih oblika nasilja po svojoj motivaciji i komponentama; njegove su motivacije promicanje političkih, ideoloških ili vjerskih ciljeva. Spremnost na korištenje nasilja (osobito protiv civila) u službi istih ciljeva se smatra odrazom ekstremizma. Proces kojim se ekstremizam razvija u ideju ili ponašanje obično se naziva radikalizacijom. Ekstremizam se može koristiti za označavanje političkih ideologija koje se suprotstavljaju temeljnim vrijednostima društva i njegovim principima. U kontekstu liberalnih demokracija to bi se moglo primijeniti na bilo koju ideologiju koja zagovara rasnu ili vjersku nadmoć i/ili se protivi temeljnim načelima demokracije i univerzalnim ljudskim pravima. Termin se također može koristiti za opisivanje metoda kroz koje politički akteri pokušavaju ostvariti svoje ciljeve, odnosno koristeći sredstva koja pokazuju nepoštivanje života, slobode i ljudskih prava drugih. Četiri svjetonazorska čimbenika — autoritarnost, dogmatizam, apokaliptičnost i fundamentalistički način razmišljanja teme su koje se ponavljaju u literaturi o ekstremističkom nasilju (Gregg, 2016.):

- Autoritarnost: Kako je konceptualizirao Altemeyer (1996.), autoritarnost karakteriziraju kruti, dualistički kognitivni stil i netolerancija prema dvosmislenosti. To je naučen, društveni stav s tri aspekta: podložnost autoritetu, nepokolebljivi konvencionalizam te ljutnja i agresija prema vanjskim grupama (Hetherington & Suhay, 2011., str. 547).

Povezan je s nizom osobina i stavova koji su u skladu s militantnim i ekstremističkim ideologijama, uključujući protivljenje demokratskim vrijednostima, građanskim pravima i slobodama, te ljudskim pravima (Seipel, Rippl, Kindervater i Lederer, 2012).

- Dogmatizam: Modernu ideju dogmatizma uveo je Rokeach (1954.), koji je definira kao „relativno zatvoren kognitivni sustav vjerovanja i nevjerovanja o stvarnosti organizirane oko središnjeg skupa uvjerenja o apsolutnom autoritetu koji daje okvir za obrasce netolerancije i kvalificirane tolerancije prema drugima.”
- Apokaliptičnost: Apokaliptičnost ili apokaliptičko razmišljanje “smješta problem zla u vrijeme i raduje se njegovom skorom razrješenju“ (O’Leary, 1994:6). Apokaliptični mislioci doživljavaju smrt kao kolektivni događaj i vjeruju da su prošlost i budućnost određeni, te da imaju nacrt o tome kako će se odvijati.
- Fundamentalistički način razmišljanja: Karakterizira ga dualizam u razmišljanju, paranoične ideje, apokaliptičnu orijentaciju, fokus na karizmatičnog vođu i totalizirano iskustvo obraćenja

Navedene svjetonazore također pronalazimo u mafiji. Što se tiče “apokaliptičnosti”, Terorizam i mafija oboje koriste smrt u svojem djelovanju, no na druge načine. Dok terorizam ubija političke mete, civile i vlastite članove kako bi doprinjeo kaosu, šoku i anarhiji; mafija ubija druge članove mafije kako bi osigurala *status quo* i druge “trule jabuke” koje su suprotstavljaju njenom djelovanju. Mafiju također odlikuje nepreispitivanje autoriteta i strogo držanje uvedenih pravila.

Ovi svjetonazori mogu odražavati i potencirati mentalne sklopove pojedinaca i njihove karakteristične osobine i ponašanja. Određen svjetonazor ili način razmišljanja ne mora nužno uzrokovati radikalizaciju ili nasilni ekstremizam, ali može stvoriti ili omogućiti ranjivosti i sklonosti povezivanju s ekstremističkim skupinama ili uključivanju u terorizam na različite načine.

PRISTUP BORBI PROTIV ORGANIZIRANOG KRIMINALA UZ POMOĆ DRUŠTVENIH ZNANOSTI

Sociološka literatura o fenomenu organiziranog kriminala ne bavi se samo pojašnjenjem kriminalnog djelovanja neke skupine ili njenih društvenih aspekata. Sociolozi i drugi društveni znanstvenici također pronalaze kreativne načine analize grupa organiziranog kriminala kako bi se mi kao društvo uspješnije protiv njega borili. U primjerima koje ću navesti, to je prvo napravljeno pomoću usporedbe organizacije ilegalnih i legalnih udruženja. U drugom primjeru, autor će izolirati pojedini fenomen organiziranog kriminala, prikrivenost, te objasniti njegovu ulogu u različitim kontekstima.

Neuaman i Elsenbroich u svom članku navode da se razumijevanjem socijalnih dimenzija organiziranog kriminala ono može bolje razumjeti i pomoći u borbi protiv njega. Pojam organiziranog kriminala se mijenjao kroz desetljeća, s obzirom na to koje grupe su bile popularne. U ranim 1920.-im godinama to su bili veliki mafijaški sindikati, malo kasnije su to bile bajkerske bande, dok su danas to narko karteli. Međutim, gdje god postoji interes za ilegalnim tržištem, čak i male bande zauzmu mjesto kako bi pokrile tu potrebu. Policija njih također uzima u obzir. “Zato se nije nužno fokusirati samo na veliku organizacijsku strukturu da bi neku grupu definirali kao grupu organiziranog kriminala, već na samu aktivnosti organiziranja” (Neuamann & Elsenbroich, 2016) (engleski prijevod). Autori ovaj čin organiziranja dijele na ilegalan i legalan. Ako je to jedina razlika, to znači da u teoriji možemo usporediti organizirane grupe kriminala sa postojećim legalnim udruženjima (na primjer, sa poslovnom organizacijom tvrtke). Možemo pretpostaviti da će logistika, struktura ili hijerarhija neke grupe organiziranog kriminala biti barem u nekim aspektima slična ophođenju neke legalne organizacije – čija su djelovanja javna i regulirana propisom i zakonima.

Stoga, ako analiziramo neki aspekt koji je zajednički legalnim i ilegalnim organizacijama, možemo doći do novih saznanja. Na primjer, mafija i narko karteli često koriste iste rute prijevoza ilegalnih roba koje se koriste i za prijevoz legalnih roba – zato što su etablirane i svima je u interesu da te rute što brže i efikasnije prijevoze robu. Autori smatraju da ćemo

uspješnije popuniti naše rupe neznanja o organiziranom kriminalu ako razmišljamo o onome što je zajedničko legalnim i ilegalnim udruženjima, umjesto da se fokusiramo na jednu stvar koja nam je nepoznanica.

Vezano uz to, Fielding u svom članku *The shaping of covert social networks: isolating the effects of secrecy* tvrdi da se “generalno pretpostavlja da su kriminalne društvene mreže bitno oblikovane svojom prikrivenom prirodnom, te da sadrže osebjne karakteristike u odnosu na otvorene mreže” (Fielding, 2016) (engleski prijevod). On se ne slaže s tim postulatom i argumentira da prikrivenost možemo vidjeti i u drugim sferama: “ako odredimo prikrivene mreže kao one koje tipično sadrže međupovezane aktere koji sudjeluju u aktivnostima koje žele zadržati skrivenima (...), ta odrednica također vrijedi za druge mreže čije su aktivnosti i veze skrivene, bez da su one ilegalne, na primjer, masonstvo ili osobe koje su u potrazi za seksualnim aferama” (ibid.) (engleski prijevod). Prikrivenost kriminalnih organizacija također je slična poslovnim tajnama legalnih tvrtki. Ako znamo na koji način su te (legalne) veze uspostavljane i održavane, lakše ćemo proniknuti ilegalne vrste prikrivenosti.

DANAŠNJI OSTACI MAFIJE

Selwyn Raab bilježi da je došlo do nekih promjena u djelovanju mafije u 21. st., naspram sredine i druge polovice 20. st., kada je mafija bila u vrhuncu moći i utjecaja. Bilježi se smanjenje ubojstava među članovima mafije, te u ubojstvima koje impliciraju članove mafije općenito. Pretpostavlja se da je to da bi se smanjio fokus policije na mafiju. No, mafija je i dalje najviše prisutna u svojim “starim zanatima” poput iznude, lihvarstva, ilegalnog kockanja, te trgovine drogom. Nova primjećena profitabilna okupacija mafije u ovom stoljeću jest internetsko kockanje. Ono se smatra izrazito ovisnim, pa nije čudno da je mafija osim droge i to iskoristila u svrhu profita. (Raab: 2005, xiv).

Također, komisija mafijaških šefova više ne nalazi na grupnim sastancima, već samo jedan na jedan. Izbjegavaju velike sastanke zbog interesa sila zakona koji ih stalno motre. Možda najzanimljivija promjena jest to da se smanjuje količina mogućih regrutanata, zbog demografskih i socioekonomskih uvjeta života u New Yorku zadnjih nekoliko godina. Naime, gradske četvrti koje su od 19. do 20. st brojale uglavnom talijansko etničko stanovništvo - poput Brooklyn-a i Besonherst-a, danas su gentrificirane. Ovaj proces je građane nižeg i srednjeg sloja prisilio da se isele još više izvan središta New York-a, kao što su to predgrađa – koja su udaljena od centra zbivanja operacija mafije. Imućniji doseljenici, dizanje cijena najma stanova, cijene zemlje i stambenih kvadrata promijenio je izgled bivših tipično talijanskih četvrti. “Demografija je eliminirala većinski talijansko-američke četvrti u gradovima gdje su generacijama životni stil mafije visokih profita i ugleda privlačile stalnu opskrbu novih aplikanata” (ibid, xv).

Paoli (2014) smatra da postoje i dokazi o pomaku nekih osoba iz Cosa Nostre prema "sigurnijim" ali složenijim prijevarama, koje uključuju infiltraciju organiziranog kriminala u zakonito poslovanje radi financiranja nezakonitog poslovanja i pranja nezakonito stečenog novca. Na primjer, istražno povjerenstvo New Jerseyja otkrilo je da se odvozom smeća i reciklažom bavilo oko 30 osoba povezanih s organiziranim kriminalom te su tu industriju koristile kao "paravan" kako bi izgledale legitimne ili tako što su postale vlasnicima tvrtke za zbrinjavanje otpada ili najmom opremom za otpad. Primjer je sin zatvorenog vođe mafije iz Philadelphije Nicodema Scarfo-a, optuženog 2011.g. za vođenje kriminalnog pothvata za izvlačenje milijuna dolara iz FirstPlus Financiala, tvrtke sa sjedištem u Teksasu. Navodno su Scarfo i dr orkestrirali niz poslovnih poslova u kojima je FirstPlus kupovao ili ulagao u kompaniju u Philadelphiji i New Jerseyju, ali te su tvrtke bile lažne tvrtke koje bi obavile malo ili nimalo posla. Dogovor je dopustio Scarfu i Pelullu da uzmu više više od 12 milijuna dolara iz FirstPlusa (Meyerowitz 2011).

Kad bismo se zapitali što možemo kao društvo naučiti iz svega što znamo o američkoj mafiji ako nam je cilj suzbiti i iskorijeniti njenu aktivnost, možemo izvući nekoliko korisnih zaključaka. Tijekom svih ovih godina truda američke vlade i policije da suzbiju

utjecaj mafije, mnogo se o njoj naučilo. Dobro je poznato kako je mafija strukturirana i kojim zločinama se najčešće bavi. Znamo da se radi o amerikancima talijanskog podrijetla ili o talijanskim imigrantima koji su članovi nižeg ili srednjeg društvenog sloja. Nadalje, mafija ima iste vrijednosti, norme i običaje još od tridesetih godina dvadesetog stoljeća. Stoga možemo pretpostaviti da neće doći do većih preokreta u njihovim vrijednostima, hijerarhiji, te rodnom i etničkom sastavu. Upravo ta jednolika organiziranost mafiju čini predvidljivom i lakom metom policije i drugih protukriminalnih državnih tijela.

Osim toga, tehnološka i organizacijska moć policije i protukriminalnih državnih službi se stalno povećava, kao i njihove taktike u borbi protiv organiziranog kriminala. Svo znanje prikupljeno o poslovima kojima se mafija bavi i načinu njenog unutrašnjeg djelovanja svakako ne idu u korist mafije. RICO zakon, visoke zatvorske kazne zbog trgovine drogom i reketarenjem, brojna kršenja zavjeta šutnje u mafijaškom životu (*omerta*), dovele su do toga da se izgubi čar i makne veo romantiziranja mafije. Smatram da je jedini način na koji nas mafija danas može iznenaditi jest njenim odabirom novih ilegalnih poslovanja.

ZAKLJUČAK

Mafija u Americi postala je briga američke vlasti paralelno s imigracijskim valom iz Italije tijekom kasnih 1800-ih. Bila je usko povezana s viktimizacijom unutar talijanske zajednice u gradovima na sjeveroistoku SAD-a. Nacionalni interes u talijansko-američkoj organizaciji organiziranog kriminala porastao je nakon ere prohibicije, a na kraju su ga slijedili moćni novi savezni zakoni za infiltraciju organiziranih kriminalnih skupina i brojni kriminalni doušnici uz svjedočenja na sudu, što je oslabilo utjecaj talijansko-američkih skupina u američkom organiziranom kriminalu. Aktivnosti talijansko-američke mafije ostale su zapanjujuće slične tijekom godina, iako su promjene prilika i tržišta kriminala utjecale na operacije mafije, što se nastavlja i do današnjih dana.

Možemo zaključiti da smo uspjeli opovrgnuti hipotezu da je mafija svojim prelaskom u SAD ostala ista kao i u Italiji. Dok se u Italiji ona razvila kao vladajuća ruka na mjestu

prave vlasti, u SAD-u mafija je uglavnom profilerskog karaktera. Struktura i hijerarhija obiju grupa je slična, no u Italiji mafija se razvila iz nužnosti nepovoljnih društvenih i kulturnih uvjeta, dok je u SAD prenijela svoje taktike i načine djelovanja kako bi njima stekla moć, utjecaj i novac. Vidjeli smo također da se gangsteri u americi po svom pristupu i mentalitetu razlikuju od onih izvornih u Italiji. Također smo se udubili u probleme identiteta i mafije, te vidjeli da mafija briše granicu između individualnog i grupnog identiteta. Također mogu istaknuti da je pri kraju rada iskorišten pristup društvenih znanosti kako bi se bolje razumio fenomen organiziranog kriminala.

IZVORI:

Anzalone, G. (2023): *Identity, Therapy, and Womanhood: Humanity in the Mafia*

https://wp.nyu.edu/steinhardt-appsych_opus/identity-therapy-and-womanhood-humanity-in-the-mafia/

Banfield, E. C. (1958): *The Moral Basis of a Backward Society*.

Glencoe, IL: The Free Press

<https://www.socialcapitalgateway.org/content/book/banfield-e-c-1958-he-moral-basis-backward-society-glencoe-free-press>

Boissoneault, L. (2017): Smithsonian magazine: A 1957 Meeting Forced the FBI to Recognize the Mafia—And Changed the Justice System Forever

<https://www.smithsonianmag.com/history/1957-meeting-forced-fbi-recognize-mafiaand-changed-justice-system-forever-180967204/>

Bruce D. (2016): Durkheim's theory of anomie and crime: A clarification and elaboration, Department of Criminal Justice, University of North Dakota, Grand Forks, ND, USA, Vol. 49(3) 311–331; DOI: 10.1177/0004865815585391

Brück, T. & Müller C. (2010): Comparing the determinants of concern about terrorism and crime, *Global Crime*, 11:1, 1-15, DOI: 10.1080/17440570903475634

Critchley, D. (2008): *The Origin of Organized Crime in America: The New York City Mafia, 1891-1931*
London: Routledge

Dickie, J. (2007): *Cosa Nostra: A History of the Sicilian Mafia*
London: Hodder and Stoughton

Dolinar, L. (2020): Povijest organiziranog kriminala - djelovanje mafije u Europi
<https://repositorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud%3A2480/datastream/PDF/view>
Datum preuzimanja: 26.09.2023.

Durkheim, E. (1902/1984). Preface to the second edition: Some remarks on professional groups. In W. D. Halls (Trans.), *The division of labor in society* (pp. xxxi–lix). New York, NY: The Free Press.

Durkheim, E. (1897/1951). *Suicide: A study in sociology* (J. A. Spaulding & G. Simpson, Trans.). New York, NY: The Free Press

Fielding, N. (2016): The shaping of covert social networks: isolating the effects of secrecy, in *Trends in Organized Crime*
<https://link.springer.com/article/10.1007/s12117-016-9277-0>

Finckenauer, J. (2007) *Mafia and Organized Crime: A Beginner's Guide* Oxford: Oneworld Publications, 220 pp. ISBN: 978-1-85168-526-4

Greer, J.M. (2006): *The Element Encyclopedia of Secret Societies*
London: Harper Element

Gregg, H. S. (2016). Three theories of religious activism and violence: Social movements, fundamentalists, and apocalyptic warriors. *Terrorism and Political Violence*, 28(2), 338–360

LaFree, G. & Freilich J.D. (2016) *The Handbook of the Criminology of Terrorism*
Wiley-Blackwell, ISBN: 1787856453, 9781787856455

Maas, P. (1997): *Underboss: Sammy “The Bull” Gravano's Story of Life in the Mafia*
New York: Harper Perennial

McWeeney S.M. (1987): Sicilian mafia and its impact on the United States, *FBI Law Enforcement Bulletin Volume: 56 Issue: 2 Dated: (February 1987) Pages: 1-10*
<https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/sicilian-mafia-and-its-impact-united-states>

Neuamann M. & Elsenbroich C. (2016): Introduction: the societal dimensions of organized crime, *Trends in Organized Crime volume 20, pages 1–15*
<https://link.springer.com/article/10.1007/s12117-016-9294-z>

Paoli, L. (2014) *The Oxford Handbook of Organized Crime*, Oxford University Press

Putnam, R (2003): *Kako demokraciju učinit djelotvornom*
Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti

Raab, S. (2016): *Five Families: The Rise, Decline, and Resurgence of America's Most Powerful Mafia Empires*
New York: Thomas Dunne Books

Sam M. (2009) Parallels Between Crime and Terrorism: A Social Psychological Perspective, *Studies in Conflict & Terrorism*, 32:9, 811-830, DOI: 10.1080/10576100903109776

Schaffer, R.T. (1989): *Sociology*
New York: McGraw-Hill Book Company

Schneider, J.C., and Schneider P.T. (2003): *Reversible Destiny: Mafia, Antimafia and the Struggle for Palermo*.
University of California Press

Von Lampe, K. (2002): "The trafficking in untaxed cigarettes in Germany: A case study of the social embeddedness of illegal markets." In P.C. von Duyne, K. von Lampe, N. Passas (eds.). *Upperworld and Underworld in Cross-Border Crime*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers